

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

**МУЗИЧНА ТА ХОРЕОГРАФІЧНА ОСВІТА
В КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРНОГО
РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА**

**Матеріали і тези VIII Міжнародної конференції
молодих учених та студентів
(14-15 жовтня 2022 р.)**

2 том

ОДЕСА 2022

УДК: 37+78+792.8+008-021.1

Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства. Матеріали і тези VIII Міжнародної конференції молодих учених та студентів (Одеса 14-15 жовтня 2022 р.). — Т.2. — Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2022. — 163 с.

Рекомендовано до друку вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського». Протокол № 4 від 27.10. 2022 р.

Рецензенти:

Мартинюк Тетяна Володимирівна, доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри-професор кафедри мистецьких дисциплін і методик навчання Університету Григорія Сковороди в Переяславі;

Демидова Віола Григорівна, кандидат педагогічних наук, професор, професор кафедри сольного співу Одеської національної музичної академії імені Антоніни Нежданової.

Матеріали і тези друкуються в авторській редакції

©Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського, 2022

3. Топузов, О. М. (2010). Розвиток технології проблемного навчання як засобу саморозвитку особистості в навчально-виховному процесі. *Педагогіка вищої та середньої школи*, 29, 18–25.

Маргарита ЧУЙКО

*здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»*

Науковий керівник Г. Реброва

*кандидат педагогічних наук
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»*

ФОРМУВАННЯ СЦЕНІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ЗАСОБАМИ ЕСТРАДНОГО ВОКАЛУ

***Анотація.** У статті розглядається питання формування сценічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва засобами естрадного вокалу. На основі аналізу наукової літератури автор визначає сценічну культуру як особистісну якість виконавця, що забезпечує реалізацію художнього змісту музичного твору в процесі його виконання на сцені з метою вирішення завдання залучення до мистецтва масового глядача.*

***Ключові слова:** майбутній учитель музичного мистецтва, естрадний вокал, сценічна культура, методичні орієнтири.*

FORMATION OF STAGE CULTURE OF FUTURE TEACHERS OF MUSICAL ART BY MEANS OF POPULAR VOCAL

***Abstract.** In the article, the author examines the issue of forming the stage culture of future music teachers by means of pop vocals. Based on the analysis of scientific literature, the author defines stage culture as a personal quality of the performer, which ensures the realization of the artistic content of the work of art in the process of its performance on stage in order to solve the task of attracting a mass audience to art.*

***Keywords:** future teacher of musical art, pop vocals, stage culture, methodical guidelines.*

Важливою складовою фахового становлення майбутнього вчителя музичного мистецтва є вокально-виконавська підготовка – найбільш складна і

багатофункціональна. Зокрема, вона передбачає формування вмінь демонструвати учням музичні твори у власному виконанні. Тож, поряд із вміннями художнього та технічно досконалого відтворення художніх образів музики, вчитель має володіти сценічною культурою, що охоплює комплекс естетичних вимірів поведінки, виконавської майстерності, інтерпретаційних умінь тощо.

Останнім часом все більшої популяризації серед студентської молоді набуває естрадний вокал. Як найбільш демократичний різновид вокального виконавства, естрадний вокал займає значне місце у музичній культурі нашої країни та все більш приваблює молодь. Однак, практика естрадного співу досить часто недостатньо враховує кращі традиції музичної культури, вокального виконавства. Нерідко зі сцени спостерігаються випадки не естетичного відтворення музичних образів, що може негативно позначитися на музичному вихованні особистості. Тож, важливим завданням майбутнього вчителя музичного мистецтва, як транслятора цінностей культури, є формування в учнів естетичного смаку, розуміння художніх особливостей естрадного вокалу, зокрема і прикладом власного виконання кращих зразків сучасної естрадної музики (Бриліна, 2008).

Дослідження вчених-педагогів (А. Болгарський, Чжоу Сяоянь та ін.), психологів (Л. Бочкарьов, І. Калмиков, Г. Шпет та ін.) доводять, що сучасна вокальна музика активно впливає на формування особистості, її свідомості, мислення, відчуттів.

Аналіз науково-педагогічної літератури засвідчив, що вокальна проблематика у підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва представлена з різних точок зору, зокрема методичної (О. Баженова, К. Барвінська, В. Ємельянов, Є. Проворова та ін.), технологічної (Вей Лімін, Н. Гребенюк, В. Ємельянов, А. Менабені та ін.), інтерпретаційної (Ву Гуолінг, Г. Панченко, О. Чурікова-Кушнір та ін.), соціокультурної (В. Бриліна, А. Соколова, Чжан Яньфен та ін.), творчо-саморозвивальної (А. Васильєва, Ван Ханьху та ін.), художньо-артистичної (Ю. Єлісовенко, О. Єрошенко та ін.).

Останнім часом актуалізуються дослідження, присвячені проблемам сучасного естрадного виконавства (С. Гмиріна, В. Кругляков, О. Сметана та ін.), вокальної культури (Т. Ткаченко, Ван Цзяньшу та ін.).

Отже, провідною метою навчання естрадного вокалу в закладі вищої освіти є формування культури виконання, а також готовності сприймати та транслювати художні образи музичних творів. У контексті цієї мети дуже важливого значення має завдання оволодіння студентами сценічною культурою, яка передбачає сукупність поведінкових заходів та психологічних установок виконавця, що сприяють реалізації основного завдання виступу на сцені –

залучення до мистецтва масового глядача. Її важливість визначається специфікою естрадної пісні, де за короткий період звучання треба передати настрій, розкрити характер, повноцінно виразити образ. Це висуває досить серйозні вимоги до виконавця, адже будь-яка пісня як концертний номер має певну художньо-образну драматургію, що потребує опрацювання її сценічного та навіть хореографічного аспектів втілення (Авдієвський & Гадалова, 1996).

Отже, публічний виступ на естраді – результат напруженої творчої праці, у якому актуалізуються різні властивості особистості виконавця, воля, інтелект, глибина емоцій, творча фантазія. Відповідно, у процесі навчання естрадного вокалу майбутні вчителі музичного мистецтва мають засвоїти необхідні знання щодо поведінки на сцені, комунікації з публікою у процесі виконання, з метою найбільш повноцінного впливу на слухача (Доронюк, 2007; Чернікова, 2005).

На жаль, у практиці викладання естрадного вокалу педагоги найчастіше ставлять у пріоритет лише постановку голосу, розвиток вокальної техніки, але не звертають достатньої уваги на одну з важливих складових навчання естрадного вокалу – сценічне втілення естрадно-вокального номеру, що виявляється у стихійності, неорганізованості, методичній неусвідомленості процесу формування готовності виконавця до сценічного виступу, який повинен бути адекватним змісту твору, естетично вивіреном, спрямованим на повноцінну художню комунікацію зі слухачем.

Для вирішення означеної проблеми було здійснено дослідження, метою якого було теоретичне та методичне обґрунтування проблеми формування сценічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва засобами естрадного вокалу.

Так, сценічна культура виконавця є предметом дослідження у мистецтвознавстві, психології художньої діяльності, педагогіці музичної освіти тощо. Аналіз науково-методичної літератури дав можливість зробити висновок, що поняття «сценічна культура» розуміється як особистісна якість виконавця, що забезпечує реалізацію художнього змісту твору мистецтва у процесі його виконання на сцені з метою вирішення завдання залучення до мистецтва масового глядача (Василевська-Скупа, 2021).

На думку науковців, сценічна культура є комплексом особистісно значущих якостей, які виявляються в процесі творчої музично-виконавчої діяльності і сприяють розкриттю ступеня опанування виконавцем художньо-образного змісту музичного твору, що є об'єктом суспільної музичної свідомості.

До особистісно значущих якостей відносяться психологічні якості особистості та її поведінкові характеристики, які сприяють успішності сценічної діяльності виконавця естрадного вокалу (Ген Цзінхен, 2014).

До важливих психологічних якостей вокаліста-виконавця в галузі естрадного мистецтва належать: емоційність; висока самооцінка; наявність самоконтролю та саморегуляції; розвинена творча уява, здатність до фантазії.

Поведінкові характеристики виконавця-вокаліста пов'язані з особливостями його поведінки, які виявляються на сцені. Вони відрізняються відносною стійкістю і сталістю прояву і розглядаються як схильність людини поводитись певним чином у різноманітних ситуаціях. До позитивних поведінкових характеристик належать:

- розвинені комунікативні якості;
- здатність швидкої адаптації до ситуації, що змінюється;
- здатність до наслідування високим зразкам естрадно-вокального виконавства;
- наявність вираженої мотивації виступати перед публікою;
- схильність до імпровізації;
- володіння комплексом сценічних процесів у сукупності рухів, жесту, міміки тощо (Василевська-Скупа, 2021).

Дані компоненти сценічної культури, на нашу думку, можуть успішно формуватися під час актуалізації наступних методичних орієнтирів занять естрадним вокалом:

- прищеплення майбутньому вчителю музичного мистецтва загальної та художньої культури, виховання соціально орієнтованої свідомості, етичності у поведінці;
- розвиток мотиваційних якостей особистості, пов'язаних із формуванням прагнення до сценічного виступу;
- свідоме ставлення до роботи над естрадним вокальним твором з метою відкриття його естетичної та пізнавальної цінності;
- оволодіння арсеналом художньо-виразних засобів власного голосу, що сприяє адекватному інтонаційно-образному відтворенню відповідно до характеру, жанру та стилю музичного твору;
- опанування доцільних супроводжуючих спів рухів, міміки, жестів, зумовлених художньо-виконавськими завданнями конкретного твору;
- розвиток здатності глибоко переживати музику, що виконується, на основі взаємопов'язаного опанування емоційно-експресивної та художньо-естетичної сторін;
- здійснення психофізичної та емоційно-вольової підготовки до виступу;
- формування прагнення спілкування зі слухачем і впливу на слухача;
- послідовне проходження необхідних етапів сценічного втілення музичного твору тощо.

Отже, на основі всього вищевикладеного, можемо зробити наступні висновки. В цілому організація естрадно-вокальної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва повинна здійснюватися з урахуванням таких факторів: 1) комплексного підходу до розвитку музично-виконавських навичок, що йдуть від синтетичної природи естрадного мистецтва та виступають в органічному поєднанні спеціальної вокальної («технічної») підготовки, загальномузичного розвитку, акторських та хореографічних, пластичних навичок; 2) систематична робота з формування виконавського досвіду, навичок сценічної поведінки; мотивацією до співочої діяльності; процесів сценічного самоконтролю; 3) етапність у цілісному процесі оволодіння сценічною культурою естрадного співу; 4) ретельний відбір художньо-цінного, різноманітного співацького репертуару, адекватного віковим особливостям та індивідуальним здібностям виконавців.

Література

1. Авдієвський, А. Т. & Гадалова, І. М. (1996). Формувати особистість на ґрунті національно-культурного відродження. *Мистецтво у школі, 1*, 80–83.
2. Бриліна, В. Л. (2008). *Вокальний клас*. Київ: Освіта України.
3. Василевська-Скупа, Л. (2021). Особливості формування творчих здібностей майбутніх вчителів музики у вокальному класі. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми, 3*, 307–310. Відновлено з: <https://vspu.net/sit/index.php/sit/article/view/1066>.
4. Василенко, Л. М. (2007). Підготовка студентів музично-педагогічних факультетів до професійно-педагогічної діяльності в контексті їх вокально-методичного навчання. *Соціалізація особистості, 14*, 136–142.
5. Ген, Цзінхен (2014). Методи психологічної підготовки майбутнього вчителя музики до концертного виступу. *Педагогічний дискурс, 17*, 200–203.
6. Доронюк, В. Д. (2007). *Основи вокально-педагогічної творчості вчителя музики*. Івано-Франківськ: Видавничо-дизайнерський відділ ЦІТ.
7. Чернікова, С. В. (2005). Естрадне мистецтво в контексті розвитку суспільства. *Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури, 2*, 86–94.